

Т. О. Новодон
магістрант ННІ педагогіки (Магістратура
8.18010020 "Управління навчальним закладом"
Житомирського державного університету імені
Івана Франка, м. Житомир)
e-mail: 33novodon@ukr.net

**Управління навчально-реабілітаційним закладом на засадах
інноваційного підходу**

*У статті розкрито особливості управління навчально-
реабілітаційним закладом на засадах інноваційного підходу,
проаналізовано сучасні проблеми управління та необхідність
застосування інновацій, розглянуто роль керівника в управлінні
навчально-реабілітаційним закладом.*

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що з кожним роком, з кожним століттям соціум та умови перебування в ньому покращуються. Люди просуваються вперед, це спричинено змінами різних сфер керування державою: економічних, соціальних, політичних, технологічних, суспільних, правових і т. д. З того самого дня, коли суспільна свідомість почала змінюватись і самовдосконалюватись, відбувся величезний поштовх у використання внутрішніх ресурсів, зміні стереотипів по відношенню до інших. Люди почали компенсувати свої недоліки в інших сферах діяльності, проявляючи в цьому досить високі результати. Донедавна, люди з обмеженими можливостями (інваліди, що мають ті чи інші психофізіологічні недоліки), були приречені на неприйняття у суспільстві. З інклюзією, їм дано шанс на нормальне, а точніше сказати, повноцінне проживання у соціумі.

Інклюзія – це, свого роду, пристосування навколишнього середовища до людей з обмеженими можливостями. В Україні на даний час ведеться модернізація законодавчої бази у сфері соціальної політики у цій галузі. Адже, люди з обмеженими можливостями (у країнах Європи та в Америці відмовились від використання категорії "інвалід" і широко застосовують поняття "людина з обмеженими можливостями") потребують корекційно-реабілітаційної роботи, що покращить їхню адаптацію у соціумі, а також їх стан здоров'я. У нашій країні дуже багато закладів функціонують саме на радянській основі, тобто у школах-інтернатах, де навчаються люди з тими чи іншими психофізіологічними недоліками, просто перебувають там, і

ніякого впливу на покращення їхнього стану не відбувається. Тобто їх відгороджують від повноцінного суспільства, що негативно впливає на їх психічний розвиток. З появою інклюзії ці діти мають право навчатись як у загальноосвітніх навчальних закладах, так і в спеціалізованих школах-інтернатах. Але суспільство не стоїть на місці, прогрес є рушійною силою у вдосконаленні умов проживання для людей з обмеженими можливостями. Спеціалізовані школи-інтернати реорганізуються у реабілітаційні центри. У даному випадку велика відповідальність лежить на керівниках даних закладів. Керівники реабілітаційних закладів зобов'язані організувати навчально-виховну та корекційно-реабілітаційну роботу з вихованцями даного закладу із використанням інноваційних технологій, що в майбутньому повинно позитивно вплинути на покращення та розвиток психофізичного стану дитини. Тобто керівник реабілітаційного центру разом із іншими провідними фахівцями, такими як дефектологом, логопедом, фахівцем з фізичної реабілітації, психологом, соціальним працівником, лікарем (в залежності від роду хвороби) повинен розробити свою методологію корекційно-реабілітаційної діяльності. А також правильно організувати цю роботу з позиції системного підходу.

Спираючись на роботи та ідеї Д. О. Новикова та Н. П. Галатової можна сказати, що корекційно-реабілітаційна система роботи з людьми з обмеженими можливостями – це сукупність програм та стандартів щодо допомоги особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю та різних закладів соціальної сфери, що їх реалізують.

У даному випадку існує комплексна допомога дитині з психічними чи фізичними порушеннями. Це досить громісткий напрям роботи, що складається з медичної, фізичної, психолого-педагогічної, професійної, трудової реабілітації та реабілітації, що направлена на освітні послуги (наприклад, закупівля книг зі шрифтом Брайля для сліпих).

Велике значення має набір працівників у корекційно-реабілітаційний центр. Адже дана робота складається з об'єктивних та суб'єктивних компонентів. У даному випадку об'єктивний компонент – це ті складові та відповідні ресурси, що беруть участь у корекційно-реабілітаційній роботі і можуть принести реальну допомогу, а суб'єктивний компонент – це здатність та готовність працівників до роботи з дітьми з обмеженими можливостями. Вони виступають у більшій мірі не як спеціалісти, а як волонтери, що готові допомогти у будь-якій ситуації будь-якій людині, не спираючись на

матеріальні заохочення, а на духовні задоволення. Якщо дана робота приносить задоволення, вона несе лікувальний вплив на вихованця.

Мета статті: теоретично обґрунтувати управління навчально-реабілітаційним закладом на засадах інноваційного підходу.

Завдання статті:

- Обґрунтувати особливості успішного управління інноваційними процесами в реабілітаційних закладах.
- Розглянути їх вплив на процес управлінської діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вперше термін "інновація" був ужитий на початку XX століття основоположником теорії інновацій і інноваційного розвитку Й. Шумпетером. Інновація (нововведення), за визначенням Й. Шумпетера, – це втілення в життя нової комбінації ресурсів (продуктивних сил), що здатна задовольнятим нові потреби [1, с.9].

Інноваційним підходом у керуванні навчальним закладом можна вважати нову етику стосунків, засновану на партнерстві. Керівник – це передусім знавець людей, психолог, який вміє створювати такі стимулюючі умови, які викликають у кожного працівника інтерес до роботи, допомоги іншим та досягнення високих результатів [2, с. 27].

Метою інноваційного управління є забезпечення нормативно-правових, інформаційних, науково-методичних, психолого-педагогічних, організаційно-педагогічних умов інноваційного управління, необхідних для розвитку школи [3, с. 36].

Інноваційні підходи до управління обумовлюють необхідність здійснення наукового обґрунтування специфічних категорій у галузі управління реабілітаційним закладом.

Процес гуманізації нашого суспільства, який відбувається на сьогодні, вимагає належних умов для соціальної адаптації та інтеграції осіб з обмеженими можливостями. Тому, щоб здійснити інтеграцію в загальноосвітній простір, спеціальна освіта передбачає підготовку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Створення реабілітаційних закладів є необхідним, адже цей заклад здійснює допомогу дітям з різними паталогіями, задовольняє їхні потреби в освіті, вихованні, соціальній допомозі, лікуванні, корекції та підготовці до інтеграції в суспільство в мережі дитячих закладів нового типу, зокрема навчально-реабілітаційних центрів і навчально-виховних комплексів. В цих умовах зростає роль управління такими закладами і значущість соціальної допомоги [4, с. 13-14].

Навчально-реабілітаційний центр – це загальноосвітній навчальний заклад, метою діяльності якого є реалізація права на освіту дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими складними вадами розвитку, їх інтеграція в суспільство шляхом здійснення комплексних реабілітаційних заходів, спрямованих на відновлення здоров'я, здобуття освіти відповідного рівня, розвиток та корекцію порушень [5].

Управління системою реабілітаційних закладів має являти собою взаємопов'язані та взаємозалежні системні складові.

Головними елементами управління навчально-реабілітаційним процесом є люди, які одночасно виступають об'єктом та суб'єктом управління. Здатність людських ресурсів одночасно виступати як об'єктом так і суб'єктом управління – основна специфічна особливість управління в освітньому просторі [4, с. 15].

Сучасний керівник має бути гуманістично спрямованою особистістю, яка професійно здійснює оновлені функції управління. Його професіоналізм полягає у тому, що він має прогнозувати нововведення щодо їх значущості для розвитку особистості дитини, умінні генерувати ідеї, постійно оновлювати зміст та технології управління навчальним закладом, тобто реально забезпечувати гуманізацію інноваційних процесів як визначального фактора їх реалізації.

Керівник має бути відданим своїй справі, володіти спеціальними знаннями, уміннями та навичками, професійним досвідом по розвитку освітньої установи та управління інноваційною діяльністю, а також зацікавленим у реалізації не тільки освітніх послуг, а й психологічної підтримки дітям з обмеженими можливостями. Формування та розвиток інноваційної компетентності керівника навчального закладу надають можливість самоосвіти, саморозвитку та самовдосконалення.

Відповідні заклади повинні взаємодіяти з іншими, шукати для себе нових альтернатив.

Керівник відповідного закладу перш за все повинен забезпечити відповідні умови для навчання дітей. Матеріально-технічне та методичне забезпечення інноваційних змін.

Управління в інноваційному режимі дозволяє певною мірою реалізувати потенціал усього медико-психолого-педагогічного колективу щодо впровадження відповідних нововведень.

При організації корекційно-реабілітаційної допомоги для забезпечення її ефективності необхідно дотримуватись основних вимог управління:

- постійно орієнтуватися на потреби осіб з психофізичними порушеннями та/або інвалідністю;
- планувати корекційно-реабілітаційну діяльність;
- зберігати певну автономію підсистем та стимулювати їх до якісного надання допомоги;
- концентрувати зусилля підсистем задля досягнення загальної мети діяльності;
- органічно поєднувати автономію підсистем з централізмом при наданні корекційно-реабілітаційної допомоги;
- дотримуватися простоти форм управління, мати нечисленний управлінський апарат.

При зарахуванні дітей до навчального закладу слід враховувати специфіку певної нозології. До обов'язкових умов, які необхідно створити для навчання таких дітей (незалежно від форм навчання) належить:

- обладнання робочого місця учня (створення ергономічних умов, у тому числі освітлення, наявність засобів додаткової корекції тощо);
- дидактичне забезпечення навчального процесу: наявність підручників, наочності, технічних засобів навчання, зокрема наявність спеціальних приладів для письма шрифтом Брайля;
- забезпечення безперешкодного середовища (не тільки пандусів, але й транспорту) [6].

Слід також пам'ятати, що в закладі повинно бути передбачено надання не тільки освітніх, але й інших послуг з корекції та реабілітації

Висновок. Управління навчально-реабілітаційним закладом має здійснюватися на основі інноваційного підходу, який забезпечує поліпшення освіти і не тільки. Управлінець повинен володіти інноваційними процесами і впроваджувати їх у своїй системі. Адже це невід'ємною частиною взаємовіддачі та допомоги дітям з особливими потребами. Керівник реабілітаційного-навчального закладу – це перш за все це людина, яка має "чисте серце", яка любить дітей і віддається своїй справі на всі 100%.

Список використаних джерел та літератури:

1. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент : підручник / Ілляшенко С. М. – Суми : ВТД – Університетська книга, 2010. – 334 с.
2. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції "Наукові підходи в управлінні навчальними закладами" : [28 квіт. 2015 р.] / М-во освіти і науки України, Житомир. держ. ун-т

ім. І. Франка, ННІ педагогіки, каф. педагогіки, психології та упр. навч. закл. ; [відп. за вип.: Б. М. Ренькас, Т. Є. Рожнова ; техн. ред. Т. А. Бондарчук]. – Житомир : ФО-П Левковець, 2015. – 486 с.

3. Калініна Л. М. Технологія інформаційного управління закладом освіти / Л. М. Калініна. – Х. : Основа, 2005. – 159 с. – (Бібліотека журналу "Управління школою").
4. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції "Інноваційний підхід в управлінні навчальними закладами" : 10 квіт. 2014 р. / Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, Нац. акад. пед. наук України, Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка ; [відп. за вип.: Б. М. Ренькас, Т. Є. Рожнова]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 210 с.
5. Про затвердження Положення про навчально-реабілітаційний центр : наказ Мін-ва освіти і науки, молоді та спорту України від 16.08.2012 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1502-12>
6. Дегтяренко Т. М. Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегія управління : монографія / Т. М. Дегтяренко. – Суми : Унів. кн., 2011. – 401 с. : рис., табл. – Бібліогр.: с. 353-395. – Дод.: с. 396-401.

Т. О. Новодон

***Управление учебно-реабилитационным заведением на основе
инновационного подхода***

В статье раскрыты особенности управления учебно-реабилитационным заведением на основе инновационного подхода, проанализировано современные проблемы управления и необходимость применения инноваций, рассмотрено роль руководителя в управлении учебно-реабилитационным заведением.

T. Novodon

***The management of the Education and Rehabilitation Institution based
on the innovative approach***

The article deals with the features of the management of the Education and Rehabilitation Institution based on the innovative approach, analyses the modern problems of the management and the necessity of the application of innovations, considers the manager's role in the management of the Education and Rehabilitation Institution.